

BRIESMONIS ĀRĀ UN IEKŠĀ

Režisora Vladislava Troicka iestudējums *Karalis Ibi un citi monstri* Latvijas Nacionālajā teātrī apvieno gan satura, gan kvalitātes ziņā ārkārtīgi atšķirīgas daļas, izraisot mulsumu par izrādes mērķi **Teksts** Atis Rozentāls

Ukraiņu režisoru Vladislavu Troicki Latvijas skatītājs iepazīna pērnvasar, kad Dailes teātra repertuārā uz dažām izrādēm parādījās frīku kabarē *Stulbā dzīve*. Tas bija starptautisks projekts, kurā priekšnesuma struktūru lielā mērā noteica atšķirīgie izpildītāji, kuri gan brīžiem arī mijiedarbojās. Tagad, veidojot absurdo šovu *Karalis Ibi un citi monstri* Latvijas Nacionālajā teātrī, Vladislavs Troickis izmantojis vietējos aktierus, taču arī šis uzvedums pēc struktūras ir politiskais kabarē ar vairākām saturiski un estētiski atšķirīgām daļām. Tas, kas varēja kļūt par iestudējuma trumpi, izrādās klupšanas akmens.

CERĪGS SĀKUMS

Par izrādes autoriem uzrādīti trīs: pats Vladislavs Troickis, Alfrēds Žari un Elza Marta Ruža. Izrādes programmā minētas piecas daļas ar satura pārstāstu, ironiski piebilstot – kā operā. Vienojošais elements ir Gundara Grasberga konferansjē iznācieni, kuros viņš stāsta anekdotes, bet drīzāk jau līdzības par cilvēka attiecībām ar Dievu. Aktieris nedaudz koķetē ar publiku, taču saglabā zināmu distanci. Izrādes pirmās divas daļas ir cerīgas: vispirms absurda komēdijas estētikā tiek izstāstīts stāsts par cilvēku, kurš tiek virzīts uz varas augstienēm diskutablā kompānijā, tāpēc

spiests uzdoties par cilvēkēdāju. Nākamā daļa ir nosaukta par kameroperu pēc Žari lugas *Karalis Ibi* motīviem. Abas šīs daļas paradoksālā veidā pēta varas mehānismus, abās Nacionālā teātra aktieri demonstrē gan atsvešinājuma, gan pašironijas spējas, turklāt arī atgādina par labām vokālajām dotībām.

Ja šāds muzikāli absurds *Karala Ibi* lasījums ar Mārci Manjakovu, Mariju Bērziņu, Aleksandru Brici un citiem aktieriem būtu pilna apjoma izrāde, tas pilnīgi noteikti būtu notikums teātra kopainā. Aleksandra Tomasa Matjussona muzikālajiem citātiem piesātinātā partitūra un Vladislava Troicka vizuālās koncepcijas realizācija, piedaloties scenogrāfei Marijai Ulmaņei, kostīmu māksliniecei Annemarijai Ščegoļevai, videomāksliniekam Tomam Zelģim un gaismu māksliniekam Oskaram Pauliņam, piešķir inscenējumam vērienu un krāsainību.

Piesakot otro daļu kā parodiju par Viljama Šekspīra *Makbetu*, tiek precizēta un tomēr zināmā mērā sašaurināta interpretācijas iespēja, bet kopumā tas ir vērtīgākais pienesums izrādes saturam. Tā ir koša un balsa pasaule, kurā pie varas piecīnās viduvējība. Gan pirmās, gan otrās daļas nobeigums neizbēgami piesauc karu kā izvēlētu risinājumu tālākai cīņai par varu.

PUBLICISTIKAS KAILUMS

Pēc visnotaļ aizraujošā izrādes sākuma notiek pieņemšanās visai sadzīvīskā

(kaut pēc ieceres, iespējams, vispārcilvēciskā) tematikā, vienlaikus tiek mēģināts runāt gan par mediju ietekmi uz cilvēka prātu, gan par to, kas mudina cilvēkus iesaistīties emocionālā ekshibicionismā. Daļa, kas iecerēta kā parafrāze par televīzijas šovu, kombinē motīvus no vairākiem atpazīstamiem TV produktiem: tur ir gan sievietes – dzīves pabērni –, gan ideālais vīrietis ar rozi. Tomēr, izspēlējot

raksturus un situācijas, nekādas citas pievienotās vērtības šai epizodei nav, un iestājas tāds kā samulsums un neērtības sajūta. Vladislava Troicka izrādes vēstījumam par mediju ietekmi nepalīdz arī konteksts, jo šajā sezonā šī tēma nesalīdzināmi jaudīgāk un izvērstāk analizēta režisora Matīsa Kažas izrādē *Nacionālais kanāls*. Brīdī, kad Rūdolfa Sprukļa varonis ekrānā sāk multiplicēties un jaunie

KONCERTI

CETURTDIENA, 12. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
Mežaparka Lielā estrāde 17.00 Nepieradinātās kultūras notikums *Ecosystemic*
Xiaomi arēna 19.00 Uzstājas mūziķe Lara Fabiana (Beļģija)
Kultūras pils Ziemeļblāzma parks 19.00 Koncerts *No klasikas līdz svingam*
Igo Mūzikas un mākslas centrs Ceplis 20.00 Uzstājas Guntis Veits

PIEKTDIENA, 13. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*. 19.00 Hjustonas kamerkoris (ASV) un Moriss Diriflē koncertā *Rekviēms*
Mežaparka Lielā estrāde 16.00 Nepieradinātās kultūras notikums *Ecosystemic*
Latgales vēstniecība Gors 18.00 Koncerts *Vysi vuordi negaidīti*
Tipogrāfijas radošais kvartāls 19.00 Uzstājas Staņislavs Judins un Asnate

Rancāne
Rundāles ūdensdzirnavas 19.00 *Handpan* spēles meistara Mārča Palsiņa koncerts
Rīgas Latviešu biedrības nams 19.00 Koru sadraudzības koncerts *Dzied Īrijā, dzied Latvijā*
Latvijas Mūzikas akadēmija 19.00 Koncerts *Skanošais klusums. Dzīvā balss*
Rojas brīvdabas estrāde 19.00 Ivara Vīgnera 85 gadu jubilejas koncertprogramma *Mūzika, kas manās dzīslās skrien...*
Dzintaru koncertzāle 19.00 LNSO sezonas noslēguma koncerts. Vineta Sareika un Tarmo Peltokoski (Somija)
MASA kultūrbārs 20.00 Andreja Polovko kvartets koncertā *Veltījums izcilākajiem saksofonistiem*
Angāra koncertzāle 20.00 Koncerts *Silent Disco'25. Summer Edition Vol. 2.*
ZEIT radošais kvartāls (Līgatne) 20.00 Rīmdari koncertā *No sirds*
VEF vasarnīca 21.00 Dziedātājas Lunas

(Ukraina) koncerts
Cafe Riverside (Kuldīga) 22.00 Gustavo koncerts

SESTDIENA, 14. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
VEF kvartāls 18.00 Koncerts *Roller Disko*
Sabiles Mākslas, kultūras un tūrisma centrs 18.00 Koncerts *Džeza dārgumi*
Restorāns Akustika (Valmiera) 19.00 Duets *Mediante* koncertprogrammā *Būt*
Dzintaru koncertzāle 19.00 Koncerts *Zvaigznes un bērni*
Atpūtas komplekss Lācītes (Gulbenes novads) 19.00 Grupas *Lādezers* koncerts
Sv. Jāņa baznīca 19.00 Orķestris *Rīga* koncertā *Uz gaismu*
Bauskas pils muzejs 20.00 Ansambļa *Schola Sancti Meinardi* koncerts
Zeit radošais kvartāls (Līgatne) 20.00 *The Sound Poets* koncerts
MASA kultūrbārs 20.00 Uzstājas Genādijs Griņko un Ēriks Miezijs

Koncertkupols Jaunjelgavā 21.00 *LBB Duo* Jānis Bukovskis – ģitāra, vokāls, Artis Ločmelis – taustiņi, saksofons
Teātra nams Jūras vārti (Ventpils) 23.00 Uzstājas *Kreisais krasts* un Silrak

SVĒTDIENA, 15. JŪNIJS

Rīgas Doms 15.00 *Concerto Piccolo*
Salons Mūzika 16.00 Koncerts *Skaņu tilts: Rietumu un Austrumeiropas baroka mūzika*
Latgales vēstniecība Gors 16.00 Jura Ostrovska jubilejas koncerts *Viss tikai tev*
Koncertdārzs Pūt, vējiņi! (Liepāja) 16.00 Koncertizrāde *Vella kalpi*
Popes brīvdabas estrāde 17.00 Koru sadziedāšanās svētki koncertā *Popes sirdspuksti*
Mazā Mežotnes pils 18.00 Uzstājas Vineta Sareika un Amandīne Savarī (Vācija)
Bauskas Pilskalns estrāde 18.00 Koncerts *Putu paradīze*
Daugavpils Kultūras pils 18.00 Grupā *Ame Roma* un Aleksejs Koļesņikovs kon-

■ Režisora un dramaturga Vladislava Troicka vizuālā koncepcija, kas tapusi ar latviešu mākslinieku atbalstu, ir veiksmīgs un vērienīgs ietvars iestudējumam *Karalis Ibī un citi monstri*, taču saturiski izrāde ir nevienmērīga.
Foto - Lauris Viksne

reogrāfe un arī dalībniece ir Lilija Lipora. Kā priekšnesumam pašam par sevi šai daļai piemīt daudz pievilcīgu īpašību: dziedājošo aktieru balsu skanīgums, ļaujoties tautasdziesmu un rituālu dabiskajai maģijai, vizuālā tēla pārdomātība, brīžiem operējot ar jau citur redzētiem, tomēr gana iedarbīgiem paņēmieniem. Lieka šajā kompozīcijā izrādās no Raiņa sapņu apcirkņiem izceltā dzejnieka galva, kas, iespējams, gribēta kā pastiprinājums tautiskumam, tomēr rada uz skatuves citu, konkrētajai norisei nevajadzīgu naratīvu. Norises vidū esošais jaunais pāris ir salīdzinoši statisks, te svarīgākais ir rituāls kā tāds, iekļaujot arī nerātās dziesmas, bet tālākajā gaitā aina izvēršas kā vispārinājums par cilvēka un tautas gājumu, kurā tiek arī pieļauts, ka ceļā gaida smagi pārbaudījumi.

Izrādes fināls emocionāli izlīdzina kopējo sajūtu, kas savā nevienadabīgumā tomēr nav gluži bez mielēm, jo neatbild uz jautājumiem: kāpēc tieši šāda kompilācija, kāpēc šāda tematiskā izvēle, kas to ietekmējis. Izrādes programmā pieejamie papildu materiāli atbildi uz to īsti nesniedz. Te ir gan Vladislava Troicka sarakstītais manifests daudzskaitlī, kas liek domāt, vai runa ir par viņa domubiedriem dažādos projektos, kas norādīti šajā biogrāfiskajā uzziņā, vai arī šie «mēs» ir konkrētās izrādes veidotāji. Taču tieši manifestā piesauktā kritiskā domāšana liedz jūsmot par izrādes rezultātu. Elzas Martas Ružas manifests ir vienskaitlī, vienlaikus viņas pretenzijas uzskatīt sevi par kāda «jaunā teātra» sastāvdaļu vismaz konkrētā projekta kontekstā šķiet diskutablas. Pieejami arī Žarī teksti, kas ir nozīmīgi pašī par sevi, taču, tā kā konkrētais pirmavots ir marginalizēts un izrādē padarīts tikai par vienu no ainām, arī Žarī uzskati par teātri šajā gadījumā kļūst mazāk svarīgi. Kā impulss pārdomām *Karalis Ibī un citi monstri* var noderēt, taču pretenzijas uz jaunu, iepriekš neredzētu domāšanas veidu teātri gan nevajadzētu izvīrīt. ■

KARALIS IBĪ UN CITI MONSTRI

Nacionālajā teātrī 9.XI plkst. 15
Biļetes *Biļešu paradīzes* tīklā EUR 16–40

kloni savā starpā strīdēties, pārņem izmīstīgo sajūtu, ka kaut ko ļoti līdzīgu esmu redzējis, tikai kur?

Diemžēl vēl lielākā interpretācijas piezemētībā aizrit izrādes ceturtdaļa – politiķu TV debašu atainojums, kas īsti pat nav nosaucams par parodiju. Atkal jāteic: pats uzstādījums ir skaidrs, ir trīs tipāži – politiķi, kuru retorika ir atpazīstama, divi no viņiem izrādās savstarpēji pat ļoti sais-

tīti –, taču arī šajā gadījumā ainu iegāz tieši dramaturģiskā neizstrādātība, respektīvi, tēma tiek pieteikta, bet netiek attīstīta tā, lai būtu kas vairāk par samērā blāvu ikdienā ekrānos redzamo diskusiju atblāzmu (izrāde pie skatītājiem nonāca tieši politisko debašu augstākajā punktā īsi pirms vēlēšanām). Tādējādi abas mūsdienas Latvijai adresētās izrādes daļas ne tuvu nesasniedz sākumā uzņemto intensi-

tāti un ar savu plakātismu iegāz arī visumā godprātīgos aktierus, kuri šajās ainās iesaistīti.

EMOCIONĀLS IZLĪDZINĀJUMS

Iestudējuma piektā daļa *Laimīgas beigas* jeb *Kāzas* rada nākamo stilistisko pavērsienu, proti, tā veidota kā folkloras uzvedums, kurā eksperta un dalībnieka statusā iesaistīts Edgars Lipors, savukārt ho-

certā *Bahtali gili*
Rembates parks (Lielvārde) 19.30 Latvi-
jas sirdsdziesmas koncerts

PIRMDIENA, 16. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
VEF Kultūras pils 17.30 Koncertuzve-
dums *Mēs dejojam pasaulī*
Saldus Kalnsētas parks 19.00 Koncert-
izrāde *Vella kalpi*

OTRDIENA, 17. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*
Collegium Musicum koncertzāle 18.30
Koncertlekcija *Adriana*. Uzstājas Ēriks
Bosgrāfs (Nīderlande)
Dobeles Ķestermeža estrāde 19.00
Koncertizrāde *Vella kalpi*

TREŠDIENA, 18. JŪNIJS

Rīgas Doms 12.00 *Concerto Piccolo*.
19.00 Koncerts *Pēteris Vasks – portrets*
mūzikā

12. JŪNIJS, 2025

Kultūras pils Ziemeļblāzma parks 19.00
Ielīgošanas pasākums *Saimes talkā svinam*
Jāņus!
Rundāles ūdensdzirnavas 19.00 Grupas
Chairmen koncerts
Rīgas Sv. Pāvila ev. lut. baznīca 19.00
Koncerts *Ērģeles vs klavieres*
VEF vasarnīca 19.00 Koncerts *VEF Līgo*
2025
Rīgas cirks 20.00 Rīgas festivāls. Elza
Leimane koncertizrādē *Nakts vēstules*
dejoņāji

IZRĀDES

LATVIJAS NACIONĀLĀ OPERA UN BALETS

Lielā z. *Hofmaņa stāsti* 12.VI 19.00 *Kazano-*
va 13.VI 19.00 *Ņižinskis* 14.VI 19.00 *Traviata*
15.VI 19.00 *Aīda* 18.VI 19.00

LATVIJAS NACIONĀLAIS TEĀTRIS

Lielā z. *Skroderdienas Silmačos* 15.VI

12.00, 18.00; 16.–18.VI 19.00

DAILES TEĀTRIS

Lielā z. *Lauzto siržu klubs* 12., 13.VI 19.00;
14., 15.VI 18.00

JAUNAIS RĪGAS TEĀTRIS

Lielā z. *Mazās lapsas* 12.VI 18.00 *Arkādija*
15.VI 16.00 *Pelikāni un vīnogas* 17., 18.VI
18.00 **Mazā z.** *Kaŗaļu spēle* 12.VI 18.00; 14.,
17.VI 18.30 **Jaunā z.** *Mīlas straume* 13.–15.
VI 19.00

LATVIJAS LEĻĻU TEĀTRIS

Lielā z. *Gangsteromīte* 12.VI 18.30 *Lasis*
Stasis 14.VI 11.00, 14.00 *Un atkal Pifs...* 15.VI
11.00, 14.00 **Mazā z.** *Bruņinieks, kuram*
sāpēja zobi 15.VI 11.00 *Kiosks* 14.VI 11.00,
14.00 *Mazā pelēna piedzīvojumi* 12.VI 18.30
Kamerzāle *Gaisma, es tevi dzirdu* 13.VI
18.30 *Čučī, Spilventiņ!* 17.VI 10.00, 12.00
Tīrs zobīņš un bumba 18.VI 10.00

VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRIS

Lielā z. *Cosmopolitan** 14.VI 13.00 **Apaļā**
z. *Nelabie*. Pēc Dostojevskas 13.VI 18.30
Jaunā z. *Četri balti krekli* 12.VI 18.30

LIEPĀJAS TEĀTRIS

Latviešu raķetes 12.VI 19.00 *Rītausma*
Vakaros 13.VI 19.00 *Dievs ir šeit* 14.VI 13.00
Dzīvoklis 14.VI 18.00 *Gaišās nakts* 15.VI
13.00 *Baltijas ceļš* 15.VI 18.00

MIHAILA ČEHOVA RĪGAS KRIEVU TEĀTRIS

Lielā z. *Tartīfs* 13., 14.VI 19.00 **Mazā z.** *Trīs*
sivēntiņi un vilks 14.VI 11.00, 13.00

KVADRIFRONS

Tiešsaiste *Rolanda dziesma* Jebkurā laikā

ĢERTRŪDES IELAS TEĀTRIS

Jūrmalas Kultūras centrs *Ragana* 12.VI
19.00